

Tenim constància que Antoni M. Alcover va participar en d'altres projectes arquitectònics com l'església Nova de Son Servera i la casa de la Caritat de les germanes de Sant Vicenç de Paül de Porto Cristo, demostrant en tots aquests projectes la gran força i energia que sempre desprenia, tret molt característic de la figura d'Alcover.

BIBLIOGRAFIA

Diversos autors. *Actes del Congrés Internacional. Antoni M. Alcover. Mossèn Alcover i l'arquitectura*. Joan March i Miquela Llull. Universitat de les Illes Balears. Publicacions Abadia de Montserrat, 2003.

ALCOVER, Antoni M. *Dietari que jo...*

ALCOVER, Antoni M. *Dietari de les eixides*. Vol. I (1900-1902). Biblioteca Marian Aguiló. Edició a cura de Maria Pilar Perera. Universitat de les Illes Balears. Publicacions de l'abadia de Montserrat, 2001. ALCOVER, Antoni M. *Dietari de les eixides*. Vol. II (1900-1902). Biblioteca Marian Aguiló. Edició a cura de Maria Pilar Perera. Universitat de les Illes Balears. Publicacions de l'abadia de Montserrat, 2001

CARVAJAL i altres. *Els antics oratoris de Manacor*. Ajuntament de Manacor, Manacor 1999

MANILA, Janer. *Com una rondalla. Els treballs i la vida de Mossèn Alcover*. Palma, Moll, 1996.

MIQUEL, Llorenç. *Sant Miquel de Son Carrià*. Palma. Miramar, 1998.

PEREA, M. Pilar. *Els dietaris de les eixides filològiques de Mossèn Alcover*. Ajuntament de Manacor, Patronat Municipal de l'Escola de Mallorca, Manacor, 2001.

ROSELLÓ VAQUER, Ramon, *Relacions de Mossèn Antoni Maria Alcover amb Felanitx*, Felanitx, 2007.

VALLBONA, Marc, *L'església de Calonge: 100 anys, 1903-2003*. Santanyi, Llopis 2003.

Catàleg de Patrimoni històric de Sant Llorenç.

Cartes inèdites d'Antoni M. Alcover.

Portals i finestres conopials al terme de Manacor

Antoni Pasqual Andreu, investigador

Maria Esperança Nicolau Martínez, historiadora d'art

Aquest treball que presentam és un senzill estudi d'una sèrie d'elements arquitectònics que es localitzen al nostre terme municipal i que són desconeguts per la majoria de gent. No pretenem res més que posar en evidència que el nostre poble encara conserva tota una sèrie de joies arquitectòniques d'èpoques passades com són els portals i les finestres conopials que, tot i que originalment són de l'època gòtica, a Mallorca es perllonguen en el temps, com tants d'altres elements de la mateixa època.¹

A molts d'indrets de Mallorca són coneguts amb el nom de *portals de sagristia*, ja que és generalment a les dependències de les esglésies on es conserven, atès el caràcter durador d'aquest tipus d'edificacions.² En el diccionari de Miquel Fullana, aquest tipus d'arc ve definit com "aquell que està format per quatre quarts de circumferència, còncaus a l'arrencament i convexos a la part superior, tots ells iguals a la quarta part de la llum de l'obertura, formant dos talons que s'uneixen en el centre de la clau, fent-hi una esmotxadura". Generalment els portals d'aquest tipus solen ésser interiors, és a dir, que donen accés a alguna estança d'una certa importància, com una cambra en el cas d'edificis civils o una sagristia en el cas d'edificis religiosos. Les finestres solen mirar al carrer, tot i que també se'n poden trobar que miren cap a clastres interiors de les edificacions.

En el cas de les finestres, gairebé totes les analitzades són conopials simples, és a dir, les que s'adapten a la definició donada per Fullana; en canvi, gairebé tots els portals es poden classificar de mixtilinis, és a dir, que combinen diverses corbes, sense perdre, però, les característiques principals que defineixen els arcs conopials.

---

¹ Aquest estil arquitectònic, nascut a França el segle XII, arribà a Mallorca amb la conquesta catalanoaragonesa de Jaume I i es convertí en l'estil arquitectònic per excel·lència a Mallorca a partir d'aquells moments. De fet, els estils arquitectònics posteriors, com el renaixentista o barroc, són generalment simples afegits superficials a estructures clarament gòtiques.

² De fet, alguns dels més bells portals o finestres conopials els podem veure a la Sala Capitular o a l'accés al pati de la font de la Seu, o als finestrons de les golfes de Can Villalonga, tot a Palma.

La troballa d'un d'aquests portals a una possessió del nostre terme, portal que fins aleshores ens era desconegut i que poguérem relacionar amb alguns portals i finestres similars que sí coneixíem del nucli urbà, ens engrescà a iniciar aquest estudi.

A partir d'aquí, el treball va anar per dues vies completament diferents: en primer lloc recorreguérem, detingudament i amb el cap ben alt, el nucli antic de la vila per tal de cercar finestres exteriors d'aquest tipus; després, visitàrem les possessions intentant parlar amb els propietaris, pagesos, veïnats o gent major de cada contrada per demanar-los si les cases de la finca tenien o havien tengut mai aquests tipus d'elements arquitectònics. Aquesta tasca es va fer amb el suport de la fotografia d'un portal ja localitzat que anàvem mostrant a la gent i una llista confeccionada per a l'ocasió amb les possessions per visitar. Les respostes foren d'allò més variat: des de dir-nos que era un portal dels romans, fins a la més estesa que l'identificava com un portal moro. També ha estat curiosa la resposta de molta gent: que no el tenen però que els agradaria molt tenir-ne un.

Cal remarcar que en molts dels casos no hem pogut entrar a les cases i, per tant, ens hem hagut de fiar del que els seus habitants ens deien; i en algunes altres, tot i que no era la nostra intenció, ens han fet entrar perquè comprovàssim que no ens amagaven res.

El fet de no haver trobat més portals i finestres d'aquest tipus no significa que no n'hi hagi més, ja que molt sovint poden haver estat condemnats com és el cas d'alguns que veurem i que es varen trobar quan els habitatges es reformaven o restauraven.

Foravila

A partir de la consulta de documentació i bibliografia en què es parla de les antigues possessions de Manacor, n'elaboràrem una llista que per antiguitat podien tenir portals i finestres com les localitzades al poble, i en vàrem iniciar un llarg treball de camp. En aquesta llista no vàrem incloure les possessions que actualment depenen del terme de Sant Llorenç des Cardassar, encara que a l'època de construcció d'aquests elements conopials formava part del terme de Manacor. Les que sí que es tengueren en compte foren aquelles possessions manacorines que, tot i haver desaparegut actualment, encara pot haver-hi gent que recordi si en tenien.

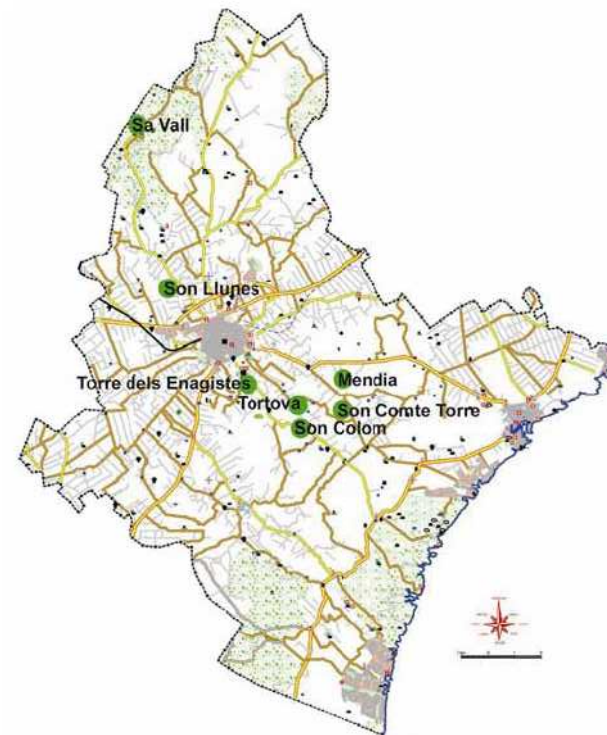
Cases de possessió a les quals no hem pogut accedir: Son Amengual, Son Comte Nou, s'Espinagar, es Fangar, Son Ganxo, es Morro, Son Pere Andreu, es Pou Nou, Sos Promets, es Rafal Drac, Son Sitges, Son Soliano, Son Talent, Son Tovell, Son Vell.

Antigues cases de possessió desaparegudes: es Carritxar, Son Caules, Son Comte Vell, Hort des Magalons, Son Josep, Mirabò, Son Ribot, Serrella.

Sense evidències d'arcs conopials: Albocàsser, Son Amer, Son Artigues, Bandrís, Son Banús, Son Barba, ses Barraques, Bellver, Son Binimelis, es Boc, Son Boga, sa Cabana, sa Canova, Can Caramany, sa Carrotja, Son Cellart, Son Cifre, Son Cigala, Son Cladera, es Coll, Son Comte Cremat, Conilles, sa Cova, Son Crespí, Son Fangos, Sos Ferrers, Son Figuera, Son Figuera, Son Figuera, Son Fontó, Son Fortesa, Son Frau, Son Galiana, Son Garbeta, Son Gener, sa Granada, sa Gruta, s'Hospital, s'Hospitalet, Son Joan Jaume, Justaní, Llodrà, Son Llodrà, Son Macià, sa Marineta, Son Mas de la Marina, Son Mas, Son Mesquida, Son Moix, So na Moixa, sa Mola, Son Moro, sa Murtera, Son Peretó, sa Plana, Son Porc, es Rafal de Son Macià, es Rafal Nou, es Rafal Pudent, es Rafal Roig, es Rafalet, es Rafalot, Son Ramon, Son Ravanell, Rotana, sa Sínia, Santa Cirga, Son Suau, Son Sureda, sa Tafal, (Son Banya), ses Talaioles, Tellet, Son Toni Mas, Torre de ses Puntetes³, sa Vall, Son Vaquer d'en Ribera, Son Vaquer de s'Olivar.

Cases de possessió amb elements conopials: Son Colom, Son Comte Torre, Son Llunes, Torre dels Enagistes, Tortova, sa Vall, Mendia.

Com a resultat de la recerca a la zona rural hem pogut trobar 6 portals i 3 finestres, que es localitzen a les cases de possessió senyalades en el mapa següent:

³ Hem considerat la Torre de ses Puntetes com un dels edificis que no conté cap element conopial, tot i que cal tenir en compte que de l'edificació original només resta una petita part que és la torre.

Torre dels enagistes

Els estatges senyorials d'aquest casal fortificat, convertit avui en el Museu d'Història de Manacor, concentren en poc espai tres elements arquitectònics d'aquest tipus.

Ja abans d'entrar a l'edificació podem veure una de les més belles finestres conopials que hi ha a Manacor. És una finestra que evidentment fou col·locada quan es va restaurar l'edifici a finals de la dècada dels anys 80 i, segons ens informen els restauradors, es va fer seguint el model d'una finestra de similars característiques que hi ha a Son Mieres.⁴ Això ens pot dur a pensar que, tot i que originalment

hi havia una finestra conopial situada en aquest indret del casal, aquesta no era exactament com la que hi ha actualment. De fet, pel que es pot intuir en antigues fotografies, la finestra conopial de la Torre dels Enagistes devia ésser una finestra conopial senzilla. A l'interior, aquesta finestra té banquets festejadors.

Finestra de la Torre dels Enagistes.

En haver pujat l'escala de la clastra i haver entrat a la cambra de la torre es localitza a mà dreta un portal que presenta la particularitat d'estar clarament inclinat per la manca de concordança de les diferents peces que formen la llinda.⁵ Presenta la típica combinació de corbes i angles dels portals mixtilinis, i a la zona de l'esmotxada central també té una flor i fulles obrades a sobre del marès. Els brancals segueixen la mateixa decoració motlurada de l'arc fins a la zona inferior, on aquesta motlura pren la forma de bassa de columna.

⁴ El Casal dels Nunis..., p. 87

⁵ La llinda és la peça o peces que formen la part superior d'un portal. A Mallorca també l'anomenem llindar.

Portal interior a la Torre dels Enagistes.

Portal exterior de la Torre dels Enagistes.

En aquesta mateixa planta, a la cambra esquerra, on dormien els senyors, hi ha un petit portal que dona accés a un terrat. A la part exterior, una senzilla incisió en el marès adorna el portal, segurament obert amb molta posterioritat a la construcció de l'edificació, tot i que es va fer seguint el mateix estil artístic que la resta.

El fet que l'edifici sigui públic i aculli la representació més abundant d'arcs conopials de tot el municipi el converteix en l'indret més adequat per iniciar la ruta que ens descobreixi aquest patrimoni nostre obrat en pedra.

Son colom

El portal conopial mixtilini que es troba a les cases de Son Colom és evidentment un portal trasplantat d'una altra edificació. De fet només s'hi va col·locar la llinda, que donà com a resultat una visió un tant estranya del que devia ésser aquest portal originalment, ja que li manquen els brancals que devien seguir les motlures de l'arc. Així i tot, podem afirmar que aquest portal és diferent a la majoria dels que analitzam en aquest treball, ja que els angles rectes que es formen entre les dues corbes són molt menors que a la resta de casos i també presenta la particularitat de tenir una triple motlura. Quant a l'ornamentació en el punt central, també presenta una flor, tot i que molt més esquematitzada que en els altres casos.

Portal a les cases de Son Colom.

veure que ens trobam davant d'un dels edificis antics de la nostra ruralia. El portal es localitza al fons d'un passadís estret, conegut per gent que habitava les cases per 'es pas fosc', que des de la casa donava accés a una cambra. Aquest estatge, amb el temps reformat, fou emprat com a paller pels darrers estadants que hi visqueren.

Aquest portal és el que es troba en pitjor estat de tots els analitzats en aquest treball. La llinda, de dues peces, és molt senzilla. Simplement presenta l'arc conopial mixtilini tallat al marès, sens cap altre tipus de decoració, ja que en aquest cas no apareixen motlures ni altra ornamentació

A part de tot això, la llum que els propietaris de les cases hi han col·locat a la part superior contribueix a desdibuixar, encara més, la bellesa d'aquest portal.

Tortova

Les cases de la possessió de Tortova, deixades avui de la mà de Déu, tot i que es trobin dins el catàleg d'edificis protegits del municipi, conserven encara ara al seu interior un magnífic portal conopial que ens ajuda a

Portal conopial de Tortova vist des dels dos costats.

de cap tipus. El fet de trobar-se en una construcció en ruïnes ha provocat que el mateix moviment de l'edifici hagi comportat la inclinació de l'arc.

Son llunes

Les cases de Son Llunes, que durant segles foren de la família Nadal, es troben en el camí de la vall de la Nou. Al seu interior acullen un dels portals més ben conservats de tots els que hem pogut analitzar. De fet, aquest portal estava condemnat i quan els seus propietaris reformaren la casa per habitar-la es trobaren amb la sorpresa de tenir un portal conopial. Igual que altres arcs analitzats en el present treball, aquest portal no presenta cap tipus de decoració si n'exceptuam les corbes i angles que el conformen. La llinda és d'una sola peça de marès de gran qualitat, motiu pel qual és un dels arcs que es troben en edificacions privades més ben conservats dels que hem pogut observar.

Portal recuperat a les cases de Son Llunes.

Son comte torre

Les cases d'aquesta petita possessió ubicada a la contrada de Son Comte⁶ conserven un portal conopial mixtilini idèntic al que hem trobat a Tortova. De segles ençà l'edifici ha estat habitat i ha patit diferents modificacions en l'estructura. Aquest portal, localitzat a la planta baixa, ha estat testimoni d'aquests canvis i ara, en lloc de trobar-se a l'interior com és costum, és un portal exterior que dona accés a un pati. Es tracta d'un portal conopial mixtilini molt senzill que no presenta cap tipus de decoració excepte la forma del mateix arc. La llinda està formada per dues peces de marès que s'assenten sobre brancals formats, també, per peces de marès.

⁶ Per a més informació veure l'article: "Son Comte: estudi d'una zona de la ruralia manacorina", d'A. Pasqual i E. Sitjes, a *IV Jornades d'estudis locals de Manacor*, Manacor, 2007

Portal a Son Comte Torre.

es distribueixen les diferents dependències del casal. A mà esquerra hi ha una escala adossada a l'edifici que permet accedir a Can Ribes.⁷ Els elements arquitectònics que recullen les parets d'aquest habitatge -entre ells la finestra conopial, el portal apuntat d'entrada, les voltes, etc.-, ens fa pensar que potser aquestes cambres puguin correspondre a l'estança senyorial que tengué el casal. Qui dona nom a l'espai possiblement fos un dels tants senyors que ha tengut la possessió. Sobre aquesta escala es pot veure la finestra conopial localitzada que altre temps donà llum i embellí els citats estatges de la planta superior.

Mendia

Si hom observa de prop i detingudament l'estructura i alguns elements arquitectònics de les cases de la possessió de Mendia, fàcilment pot fer un viatge en el temps i recular als segles XIV i XIII, quan se'n començà a bastir la construcció.

Des de no se sap quan, una finestra conopial ha perdurat condemnada en una de les velles parets de l'edifici. Una vegada superat el portal forà i un corredor cobert, ens trobam a l'ala sud de les cases un celobert on des d'una àmplia carrera

Finestra condemnada a Mendia.

⁷ Recuperarem aquest nom de boca de l'amo en Biel Fons Ferrino (1913) i l'amo en Tomàs Riera de Mendia (1937).

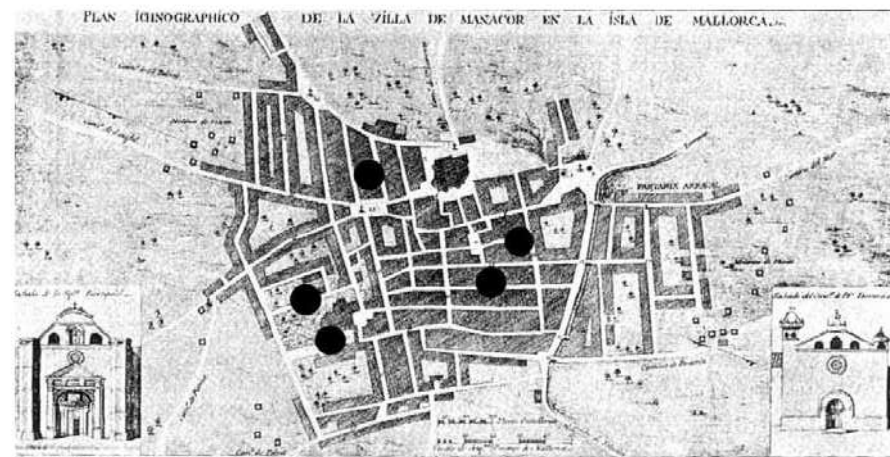
Finestra balconera a sa Vall.

Sa vall

Com altres cases de possessió que hem vist, sa Vall, ubicada a les faltes del torrent de na Borges, és un exemple del que hauria d'ésser una possessió, ja que els seus propietaris han tengut l'encert i el bon gust de conservar al màxim detall tot allò que era propi d'unes grans cases de possessió. La capella n'és segurament l'element més destacat, però també les diferents estances i passadissos que conformen l'habitatge. Exteriorment també conserva escuts i, el que ens interessa en aquest cas, unes grans finestres balconeres amb la incisió conopial al centre obrades en marès de gran qualitat.

La vila

En el cas de les cases de la vila ens hem hagut de limitar a deixar constància de finestres que eren fàcilment identificables, ja que totes peguen al carrer i a un sòl portal que coneixiem ja abans d'iniciar el treball.

Situació dels portals i finestres a Manacor sobre el plànol de Berard (1787).

Casa al carrer príncep

Aquest és un dels carrers que formen part del nucli antic de Manacor. Conegut antany per carrer dels Enagistes, ja que era aquí on els frares jesuïtes tenien la posada a la vila, acull algunes de les construccions més antigues que es conserven al nucli urbà.

Un exemple n'és la casa que acull el portal conopial que analitzam en aquest punt. La casa, venuda fa uns anys per tomar-la i fer-hi una nova construcció, fou adquirida per una família que amb molt bon criteri decidí restaurar-la i que es trobà amb l'agradable sorpresa del portal conopial en una de les petites estances. Aquest portal posa de manifest que la casa original havia d'ésser molt més gran del que és avui dia, ja que es trobava paredat en un dels murs amigters amb la casa veïna.

Portal conopial en un habitatge del carrer Príncep.

Però aquest portal ens ofereix una sorpresa més, ja que en el brancal de la dreta hi ha un grafit amb la representació d'una dona, segurament una marededéu o una santa de difícil identificació.

Aquest portal conopial, clarament mutilat en una antiga reforma de l'habitatge, va perdre la forma original de l'intradós, ja que el varen reconvertir en un portal rodó. Així mateix es va elevar el terra, motiu pel qual se'n va perdre part de la zona inferior que presentava el típic acabament en forma de bassa de columna. També presenta mutilació el cordó que a manera de motlura recorria el perímetre de l'arc i els petits capitells que marcaven la separació entre els brancals i la llinda, tot i que, de tots aquests elements, encara se'n conserven algunes traces. Igual que molts dels portals analitzats, tot i que la llinda és d'una sola peça, presenta una certa inclinació cap a l'esquerra. La decoració floral que es troba a l'esmotxada de l'arc és molt esquemàtica.

Detall del grafit al portal del carrer Príncep.

la típica esmotxada conopial. Això, i l'època de construcció del claustre, ens indiquen que aquest portal seria una interpretació dels antics portals del gòtic flamíger.

Finestra al carrer Pare Andreu Fernández.

Claustre de Sant Vicenç Ferrer

A les antigues estances d'aquest convent, ubicades a la planta superior del claustre, s'hi localitza un portal conopial. És un senzill portal allindat que presenta al centre

Portal al claustre dels dominics.

Casa al carrer Pare Andreu Fernández

Aquest carrer ha rebut diferents noms al llarg de la seva història: carrer dels Llodrans, Costa d'en Blanquer o de l'Hospital, ja que fins al 1947 s'hi ubicava l'hospici. Devers mitjan lloc a l'esquerra, baixant cap al torrent, trobam una edificació amb una cotxeria a la planta baixa que, a l'alçada del pis, té una petita finestra allindada amb la típica mossa conopial al centre. A l'interior presenta barrots de ferro que tanquen.

Casa al carrer de la soledat

Conegut antigament amb el nom de carrer dels Tonedors, i com a mostra de la gran importància que havia tengut antigament, s'hi ubica l'antiga posada dels mínims a Manacor, de la qual encara queden restes com a testimoni: la capelleta dels mínims, amb sant Francesc de Paula i restes de teules pintades.

Finestra condemnada al carrer de la Soledat.

En el frontis d'una de les cases antigues que encara s'hi conserven es pot veure una finestra allindada amb l'esmotxadura conopial al centre, la qual es troba paredada.

Casa al carrer de Sant Ramon

Conegut popularment amb el nom de carrer des Santet, per la petita capelleta amb la imatge de sant Ramon, en aquest carrer del barri del Convent hi ha una casa que conserva una finestra allindada amb l'esmotxadura conopial al centre i una elegant motlura a la zona del llindar.

Finestra amb ampit al carrer de Sant Ramon.

Neologismes

Tal com ja s'ha esmentat en el principi del present treball, la pervivència en el temps de l'estil gòtic fa que s'hagi convertit en l'estil mallorquí per excel·lència. Així, quan a finals del segle XIX es va decidir la construcció d'un nou temple parroquial en substitució de l'antiga església gòtica, coneguda popularment com a *Seu Xiqueta*, es va optar per l'estil neogòtic. Vitralls, rosasses, arcs apuntats i arcs conopials entre d'altres elements caracteritzen aquesta construcció.

Portals de la Reial Parròquia dels Dolors.

De la mateixa època de construcció de la Reial Parròquia dels Dolors és la casa que hi ha davant el portal major a l'altre costat de la plaça, construïda seguint el mateix estil neogòtic.

Edifici a la plaça del Palau.

Conclusions

Gràcies al present estudi, ens hem pogut apropar a tota una sèrie d'elements patrimonials per donar-los a conèixer al lector, així com també mostrar als propietaris de les cases on es troba la importància historicoartística que tenen.

A partir de l'anàlisi d'aquests portals i finestres, se'n poden concretar tres grups diferents: el primer està format per aquells portals que bé es conserven al lloc original de construcció, com el de la Torre dels Enagistes o el del carrer Príncep, però també el de Son Colom que, tot i ésser postís en aquestes cases, sí que presenta els mateixos trets dels dos primers; el segon grup és aquell que formen els portals i les finestres que, tot i ésser de segles passats, es construïren imitant els del primer grup; finalment, cal remarcar un tercer grup del qual prenen part tots els neologismes que podem veure escampats per diferents indrets de Manacor i que abasten des de finals del segle XIX fins a dia d'avui. Cal tenir en compte que el fet d'haver trobat aquets elements no ha de pressuposar que siguin els únics que es conserven, ja que, tal com ha passat en alguns dels casos considerats que han aparegut en reformes de les cases, encara en poden aparèixer més.

Topònims que ens són propers com s'Antigor, es Cós, Mendia, es carrer de l'Anell, etc., perduren avui des de temps pretèrits. També han sobreviscut edificis com la Torre del Palau, la Rectoria, la Torre de ses Puntes o el convent de Sant Vicenç Ferrer, que tots bé coneixem. Per sort, encara que hagin estat mutilats, abandonats, amenaçats, ells són els testimonis que Manacor tengué un passat. Ells atenuen el tòpic, al qual acudim sovint quan passejam externs pel nostre municipi, que diu que la gent no ha sabut conservar el nostre patrimoni.

Els portals i les finestres conopials que apareixen en aquest treball, així com les cases, la trama dels carrers i l'entorn que els agombola, també són testimonis d'altre temps. Volem, també, que amb el patrimoni restant siguin testimonis d'un present on tots coneguem, estimem i conservem les nostres joies, perquè en un futur hi hagi un tòpic que ens enorgulleixi en lloc d'empeguir-nos.

BIBLIOGRAFIA

GARCIA INYESTA, OLIVER SUNYER, *El Casal dels Nunis. Torre dels Enagistes de Manacor. S. XIII – XVI*, Institut d'Estudis Baleàrics, Palma, 1994.

ALCOVER – MOLL, *Diccionari Català-Valencià-Balear*, Editorial Moll, Palma, 1993.

FULLANA, M., *Diccionari de l'art i dels oficis de la construcció*, Editorial Moll, Mallorca, 1999.

Diversos autors, *Gran Enciclopèdia de Mallorca*, Promomallorca Edicions, Inca, 1989-1998.

ARXIDUC LLUÍS SALVADOR, *Les Balears descrites per la paraula i la imatge*, Promomallorca Edicions, Inca, 1999.

FUSTER, J.M., *Carrers de Manacor*, Ajuntament de Manacor, Manacor, 1997.

FERRER, A., CARVAJAL, A., *Evolució urbana de Manacor (1600-1994)*, Ajuntament de Manacor, Manacor, 2003.

Balustrades i gelosies a les cases manacorines

Maria Esperança Nicolau Martínez, historiadora d'art

«La nostra ambició, el nostre atreviment, és donar una visió del Manacor històric a tanta gent, ens consta, que sent curiositat per conèixer-lo, que serà estimar-lo...»

Història de Manacor, de Gabriel Fuster

En aquest treball s'analitzen balustrades i gelosies, uns elements arquitectònics molt sovint no tinguents en compte quan es fa la descripció de la conformació dels frontis dels habitatges. La seva ubicació, allunyada del nivell de visió normal, fa que elements com aquests siguin molt sovint ignorats, tot i que freqüentment són els únics que tenen un sentit estètic i decoratiu clarament definit.

Alhora, aquests elements de tancament, però amb un clar sentit estètic, ens permeten, juntament amb altres factors, delimitar l'època constructiva d'un determinat edifici.

Balustrades i gelosies

Les balustrades són paretons o ampits d'una terrassa, o de la barana d'una escala o balcó, feta de columnetes o amb motius ornamentals calats, amb sòcol i passamà. Les balustrades poden ésser de diferents materials com ferro, pedra, terracota, picadís...

Cal cercar l'origen de les balustrades a les construccions de l'antiguitat, tot i que les més antigues que es conserven pertanyen a l'època medieval. Entre elles destaquen les de les edificacions gòtiques i les que hi ha als palaus venecians i romans, construïts en els segles XV i XVI, així com els grans palaus i casals de l'època barroca.¹

¹ Aquestes balustrades de l'època barroca inspiren també els arrambadors de silueta de ferro de molts de patis de palaus mallorquins.